

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Mgr. Miroslava Debnáriková

ODBORNÝ KOMPETENČNÝ PROFIL EDUKÁTORA DOSPELÝCH

Autoreferát dizertačnej práce

Nitra 2021

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Mgr. Miroslava Debnáriková

ODBORNÝ KOMPETENČNÝ PROFIL EDUKÁTORA DOSPELÝCH

Autoreferát dizertačnej práce

Na získanie akademického titulu „philosophiae doctor“, v skratke „PhD.“

V študijnom programe: Andragogika

Študijný odbor: Učiteľstvo a pedagogické vedy

Nitra 2021

Dizertačná práca bola vypracovaná v externej forme doktorandského štúdia na Katedre pedagogiky Pedagogickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre.

Predkladateľ: **Mgr. Miroslava Debnáriková**

Katedra pedagogiky
Pedagogická fakulta, UKF v Nitre
Dražovská 4
949 74 Nitra

Školiteľ: **prof. PaedDr. Ctibor Határ, PhD.**

Katedra pedagogiky
Pedagogická fakulta, UKF v Nitre
Dražovská 4
949 74 Nitra

Oponenti: **prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD.**

FF PU v Prešove

prof. PaedDr. Miroslav Krystoň, CSc.

PF UMB v Banskej Bystrici

doc. PhDr. Petra Jedličková, PhD.

PF UKF v Nitre

Autoreferát bol rozoslaný dňa 09.06.2021

Obhajoba dizertačnej práce sa koná dňa **28. 06. 2021 o 11.00 hod.** pred komisiou pre obhajobu dizertačnej práce v odbore doktorandského štúdia, vymenovanou predsedom odborovej komisie v odbore Učiteľstvo a pedagogické vedy, študijný program Andragogika na Pedagogickej fakulte UKF v Nitre, Dražovská 4, 949 74 Nitra.

Predseda odborovej komisie:

prof. PhDr. Gabriela Petrová, CSc.

Pedagogická fakulta, UKF v Nitre

OBSAH

ÚVOD	4
1 ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE	6
2 SÚČASNÝ STAV SKÚMANEJ PROBLEMATIKY	7
3 METODOLOGICKÁ ORIENTÁCIA VÝSKUMU	15
4 NÁČRT REZULTÁTOV VÝSKUMU	18
5 ODPORÚČANIA PRE PRAX.....	28
6 ZÁVER	29
7 SUMMARY.....	31
8 VÝBER POUŽITEJ LITERATÚRY	32
9 ZOZNAM PUBLIKOVANÝCH PRÁC DOKTORANDKY	38

ÚVOD

Prijatím myšlienky a konceptu celoživotného vzdelávania sa podľa nás stáva otázka kvalifikovaných a kompetentných vzdelávateľov dospelých základom pre rozvoj vzdelávania aj dospelých, ktorí z rôznych dôvodov žijú v zariadeniach sociálnych služieb.

Téma odborného kompetenčného profilu vzdelávateľa dospelých ma ako praktika zaujala po prečítaní monografie od C. Határa (2016) *Sociálny andragóg v systéme starostlivosti o inštitucionalizovaných dospelých a seniorov (nielen) so zdravotným postihnutím*, ktorá bola písaná „pro futuro“, ale po jej preštudovaní nám prvýkrát napadla myšlienka, aké by to bolo prospešné, keby vznikla nová profesia v sociálnych službách. Dosiahla by sa tak väčšia odbornosť v napĺňaní vzdelávacích potrieb dospelých prijímateľov sociálnych služieb, ktorí žijú v rôznych typoch zariadení sociálnych služieb, ale aj nás, zamestnancov týchto zariadení.

Ďalším impulzom bolo preštudovanie publikácie *Implementácia podmienok kvality do praxe poskytovateľov sociálnych služieb – metodické východiská*, ktorú vypracovala K. Repková (2015, s. 128), kde v oblasti personálnych podmienok uvádza aj, že medzi najčastejšie problémy praxe systémovej povahy patrí napríklad „neschopnosť zamestnancov kvalifikovane identifikovať potreby prijímateľov/liek sociálnych služieb, najmä pre nedostatočnú odbornosť, chýbajúcu motiváciu, či vplyvom syndrómu vyhorenia.“ Medzi problémy organizačnej štruktúry a organizačného poriadku patrí napríklad, že „neexistujú žiadne písomne spracované pravidlá (napr. Organizačný poriadok) pre výkon práce na jednotlivých pozíciách, nie sú pre ne stanovené kompetencie a zodpovednosť alebo sú popisy práce formálne, zastarané a nedodržiavajú sa“, hovorí aj o problémoch s popisom pracovného miesta, s pracovnými tímami a komunikačnými tokmi (podrobnejšie o nich píšeme v ďalšom texte).

K týmto inšpiráciám sa pridali vlastné skúsenosti z praxe, a tak sa stali motívom pre naše ďalšie vzdelávanie a odvahu napísať dizertačnú prácu.

Cieľom dizertačnej práce bolo v teoretickej časti priblížiť základné termíny, s ktorými sme sa stretli pri kreovaní odborných kompetenčných profilov a modelov, ale aj identifikovať, kto je edukátor dospelých a kto sú účastníci edukácie v zariadeniach sociálnych služieb pre dospelých. Poznatky sme získali prostredníctvom literárnej rešerše a analýzy odbornej literatúry od popredných slovenských i zahraničných autorov.

Vo výskumnej časti bolo cieľom zmapovať a analyzovať profesijné kompetencie pracovníkov v edukácii dospelých so zameraním na subsystém sociálnej andragogiky a vytvoriť kompetenčný model novej možnej profesie v sociálnych službách – sociálneho andragóga v pozícii vzdelávateľa dospelých zameraného na sociálne služby. Keďže v súčasnosti pracovná pozícia sociálny andragóg legislatívne neexistuje, model, ktorý chceme prezentovať, by mal pomôcť pretlmočiť abstraktnú víziu požiadaviek na výkony a správanie sociálneho andragóga do hmatateľnejšej podoby.

Dizertačnú prácu sme rozdelili do nasledovných kapitol: V teoretickej časti prvá kapitola bola venovaná odbornému kompetenčnému profilu, a to charakteristike pojmu kompetencia a profesijná kompetencia, štruktúre, znakom a členeniu kompetencií, meraniu kompetencií a kompetenciám v ďalšom vzdelávaní. V druhej kapitole sme sústredili pozornosť na edukátora dospelých, aké sú požiadavky na jeho osobnosť, aké sú jeho vzdelávacie potreby a ako vyzerá kariérny rast edukátora dospelých pôsobiaceho v sociálno-edukačnej starostlivosti o dospelých. Tretia kapitola bola zameraná na zariadenia sociálnych služieb pre dospelých, charakteristiku dospelých edukantov v týchto zariadeniach, na systém profesií a kvalifikácií v zariadeniach sociálnych služieb a ponúka aj optiku pozrieť sa na sociálne zariadenia ako na učiace sa organizácie.

Výskumná časť bola zameraná na výskum odborného kompetenčného profilu edukátora v zariadeniach sociálnych služieb pre dospelých.

Na základe výskumných zistení sme navrhli kompetenčný profil (model) vzdelávateľa dospelých pracujúceho v sociálnych službách, popis a kompetencie novej možnej profesie v zariadeniach sociálnych služieb – sociálneho andragóga ako vzdelávateľa vzdelávateľov v sociálnych službách.

Vo výskumnej časti sme použili nasledovné metódy: obsahovú analýzu textových dokumentov, dotazník pre edukátorov dospelých v sociálnych zariadeniach, matematicko-štatistické metódy a metódy logických operácií.

1 ŠTRUKTÚRA DIZERTAČNEJ PRÁCE

ÚVOD	7
1 ODBORNÝ KOMPETENČNÝ PROFIL A ODBORNÝ KOMPETENČNÝ MODEL	9
1.1 Charakteristika pojmu kompetencia a profesijná kompetencia	10
1.2 Štruktúra, znaky, členenie kompetencií a meranie úrovne kompetencií	14
1.2.1 Meranie úrovni kompetencií	15
1.3 Kompetencie v ďalšom vzdelávaní.....	17
2 EDUKÁTOR DOSPELÝCH	20
2.1 Požiadavky na osobnosť edukátora dospelých	25
2.2 Vzdelávacie potreby edukátora dospelých	28
2.3 Kariérny rast edukátora pôsobiaceho v sociálno-edukačnej starostlivosti o dospelých	29
3 ZARIADENIA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB PRE DOSPELÝCH A ÚČASTNÍCI EDUKÁCIE	34
3.1 Dospelí edukanti v zariadeniach sociálnych služieb	36
3.2 Systém profesií a kvalifikácií v zariadeniach sociálnych služieb.....	41
3.3 Sociálne zariadenia ako učiace sa organizácie	46
4 VÝSKUM ODBORNÉHO KOMPETENČNÉHO PROFILU EDUKÁTORA V ZARIADENIACH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB PRE DOSPELÝCH	48
4.1 Projekt výskumu	48
4.1.1 Prehľad skúmania v predmetnej téme	48
4.1.2 Výskumné otázky a výskumné ciele	55
4.1.3 Hypotéza výskumu.....	56
4.1.4 Metódy a metodika výskumu.....	56
4.1.5 Výber a charakteristika výskumnej vzorky.....	57
4.2 Analýza výskumných zistení	58
4.3 Profesiogram edukátora dospelých v domove sociálnych služieb	71
4.3.1 Profesiogram sociálneho andragóga v domove sociálnych služieb	81
4.3.2 Profesiogram edukátora edukátorov dospelých v domove sociálnych služieb ..	83
4.4 Závety a odporúčania pre prax	89
ZÁVER	92
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	94
ZOZNAM PRÍLOH	106

2 SÚČASNÝ STAV SKÚMANEJ PROBLEMATIKY

Téma odborného kompetenčného profilu sa stala zaujímavou aj pre výskumy v andragogike. V prvej kapitole dizertačnej práce sme prezentovali, že uplatneniu kompetenčného modelu sa venovala H. Bartoňková (2010), ktorá písala o anatómii kompetencie ako pomôcke pri vzdelávaní dospelých. Autori J. Plamínek a R. Fišer (2005) vypracovali tabuľky na meranie úrovne vedomostí, zručností a postojov, ako kategórií kompetencií. V druhej kapitole sme uviedli viaceré vymedzenia termínu „edukátor dospelých“ od rôznych autorov. (Z. Palán – T. Langer, 2008; J. Veteška, 2010, 2016; J. Reischann, 2013; V. Prusáková, 2005; C. Határ, 2016; a ďalší). V tretej kapitole sme predstavili popis inštitúcií sociálnej pomoci od L. Szabovej – Šírovej (2013), pohľad V. Labátha (2014) na rezidenčnú starostlivosť.

Výskumným projektom z oblasti andragogiky venujúcim sa problematike profesijných kompetencií v rokoch 2008-2010 bola vedecko-výskumná úloha VEGA SAV-MŠ SR č. 1/0244/08 pod názvom Inovácie profesijných kompetencií učiteľov a sociálnych andragógov. Výstupom bola publikácia J. Perhácsa (2010) Personalizačné a socializačné aspekty rozvoja osobnosti dospelých. V jednej z kapitol sa autor venoval téme Sociálny andragóg a jeho profesijné kompetencie v inštitucionálnej základni sociálnej andragogiky a sociálnej práce. Do oblasti skúmania sociálnej andragogiky a profesijnej kompetencie andragógov (sociálnych andragógov) zahrnul: „1. sociálnu prácu s dospelými v sociálnej sieti s akcentom na edukačné oblasti (inštitucionálna základňa pozostávajúca z oddelení okresných území, úradov); 2. Poradenskú činnosť úradov práce s nezamestnanými; 3. Kluby práce pre nezamestnaných; 4. Penitenciárnu oblasť v nápravno-výchovných zariadeniach; 5. Oblasť postpenitenciárnej pomoci a resocializácie (po výkone trestov, eliminácia a zmierňovanie drogovej závislosti, bezdomovci a iné sociálno-patologické javy); 6. Oblasť humanitárnych a charitatívnych organizácií; 7. Profesijnú kompetenciu sociálneho andragóga vo výrobných podnikoch, firmách a zamestnávateľských organizáciách a ďalšie.“ (Perhács, J., 2010, s. 68-69).

V rokoch 2012 – 2014 bol na Pedagogickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre realizovaný výskumný projekt VEGA č. 1/0024/12 s názvom Evalvácia vplyvu edukácie na kvalitu života seniorov v rezidenčných podmienkach. Zameraním projektu bolo pomocou experimentálneho overovania hodnotiť vplyv edukácie na kvalitu života seniorov, žijúcich v sociálnych zariadeniach a na vedeckom základe zdôvodňovať potrebu implementácie (sociálneho) andragóga do rezidenčnej praxe, a zároveň kreovať jeho odborný kompetenčný profil (profesiogram).

Ďalším projektom, realizovaným v rokoch 2015-2017, bol projekt VEGA č. 1/0176/15 Paradigmy v edukácii zdravotne znevýhodnených dospelých a seniorov v rezidenčialnej starostlivosti. Jedným z výstupov projektu bola vedecká monografia *Sociálny andragóg v systéme starostlivosti o inštitucionalizovaných dospelých a seniorov (nielen) so zdravotným postihnutím*, autorom ktorej je C. Határ (2016). Cieľom monografie bolo vedecké zdôvodnenie potreby implementácie sociálnych andragógov do rezidenčialnych sociálnych zariadení pre dospelých a seniorov.

Na Fakulte humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove bol v rokoch 2014 – 2016 realizovaný projekt VEGA č. 1/0935/14 Možnosti kooperatívnej edukácie detí a seniorov v rezidenčialnych zariadeniach, ktorého výstupom bola aj vedecká monografia M. Lenhardtovej a kol. (2015) *Kooperatívna edukácia detí a seniorov v rezidenčialnych zariadeniach* a publikácia M. Lenhardtovej, V. Frka a L. Tlučáckovej (2015) *Tvorba kooperatívnych edukačných programov v rezidenčialnych zariadeniach*.

Na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici bol v rokoch 2013 – 2015 realizovaný projekt VEGA č. 1/0754/13 Determinanty profesijného rozvoja lektora v kontexte kvality vzdelávania dospelých, ktorého cieľom bola orientácia v pluralite rozličných paradigiem chápania reality vzdelávania dospelých so snahou porozumieť tejto realite, nájsť súvislosti a predvídať ich. Výstupom boli publikácie: V. Prusáková (ed.) *Osobnosť lektora vo vzdelávaní dospelých* (2014) a M. Krystoň (ed.) *Vzdelávateľia dospelých a ich andragogické kompetencie* (2015).

V Chorvátsku sa výskumu kompetencií andragógov venovali autori S. Kušic, A. Zovko, S. Vrcelj (2018) vo výskume *Andragogical competencies*, ktorí tvrdia, že všetky teoretické a praktické problémy v oblasti vzdelávania dospelých nevyhnutne obsahujú problematiku vzdelania andragógov s ohľadom na ich nadobudnuté kompetencie, ktoré sú v priamom vzťahu s kvalitou vzdelávania dospelých. Ďalej hovoria, že väčšina dokumentov poukazuje na to, že vzdelanie je jedným z najdôležitejších faktorov kvality edukácie dospelých v rámci vzdelávacieho programu. Tendencia smerujúca k profesionalizácii vzdelania andragógov v Európe, vrátane Chorvátska, vychádza zo zvýšenej potreby definície kompetencií andragógov. V predmetnej štúdií sú prezentované výsledky výskumov, ktoré sú zamerané na preskúmanie, aký je rozmer a obsah kompetencií andragógov v Chorvátsku. Predmetný výskum sa zameriava na uvedené oblasti: určenie všeobecných a špecifických kompetencií, ktorými andragógovia disponujú, zistením, či je rozdiel medzi vzdelaním, kompetenciami, ktoré andragógovia majú a oblasťou ich pôsobenia, objasnenie schopností a zručností, ktoré nadobudli počas vykonávania ich vlastnej praxe s ohľadom na dĺžku výkonu

ich činnosti na pôde vzdelávania dospelých. Skúmaná vzorka zahŕňala 54 probandov. Dotazník použitý vo výskume bol vytvorený na základe rámcovej štruktúry kľúčových andragogických kompetencií vyvinutých Buiskool et al. Závěry výskumu poukazujú na dôležitosť systematického prístupu k tvorbe učebných osnov pre počiatočné vzdelávanie andragógov a tvorby kompetenčného profilu andragógov v Chorvátsku, keďže tieto ešte stále neexistujú. (Kušić, S. – Zovko, A. – Vrcelj, S., 2018).

J. A. Henschke (2014) sa vo svojom výskume *Andragogical Curriculum for Equipping Successful Facilitators of Andragogy in Numerous Contexts* zamerail na výskum prípravy učiteľov, aby sa stali úspešnými v práci v oblasti vzdelávania dospelých. Hlavnou úlohou je jasne formulovať niektoré z hlavných prvkov z oblasti vedy, ktoré majú pomôcť dospelým naučiť sa myšlienky a postupy, na ktorých je toto vzdelávanie založené. Reciprocita medzi empatiou, dôverou a citlivosťou sa považuje za kľúčovú pri edukácii, pri výmene informácií medzi učiteľom a študentom. Kompetencie a skúsenosti v andragogike sú potrebné i v optimálnom výbere a využití jednotlivých techník a metód v procese učenia, pričom je potrebné tieto nástroje voliť s ohľadom na potreby študentov a stupeň, ktorý v učení dosiahli. V procese výskumu autor identifikoval ako vhodné techniky: zmiešané vyučovanie s diskusiou zameranou na otázky od študentov vo vzťahu k preberanému učivu, neoddeliteľnou súčasťou tejto metódy je spätná väzba študentov na preberanú lekciu, povzbudzovanie študentov a poskytovanie priestoru prevziať zodpovednosť za vlastný prístup k učeniu, to znamená viesť ich k vlastnej sebaregulácii, naučiť ich nájsť si vlastný, individuálny, efektívny štýl učenia, hľadať možnosti uplatnenia získaných informácií v mnohých oblastiach života. Za hlavné zistenie považuje to, že základným princípom andragogiky je hovoriť a robiť tie veci a činnosti, ktorým skutočne veríme (Henschke, J. A., 2014).

Profesijnej kompetencii edukačných a terapeutických pracovníkov v rezidenčných zariadeniach sa venovala D. Kadlubeková (2017), ktorá hľadala odpovede na otázku: „Aké prejavy správania klasifikovateľné do štyroch základných zložiek profesijnej kompetencie sú v pracovnej náplni a popise pracovných činností obsiahnuté?“ (Kadlubeková, D., 2017, s. 106). Vychádzala z členenia profesijnej kompetencie podľa nemeckých autorov, ako ho uviedol vo svojej práci M. Schubert (2011). Výsledky zhrnula do nasledujúcej tabuľky, v ktorej jednotlivé kompetencie zaradila do kompetenčných kotiev jednotlivých základných kompetencií profesijnej kompetencie.

Tab. č. 1 Kompetenčný model pracovníkov rezidenčných zariadení

Bázická kompetencia	Kotva	Prejav – edukačný pracovník	Prejav – terapeutický pracovník
ODBORNÁ	Výchovná	Edukačný pracovník plní úlohy sociálnej výchovy prijímateľov sociálnych služieb.	
	Poradenská	Edukačný pracovník poskytuje základné sociálne poradenstvo prijímateľom sociálnych služieb, ich rodičom a zákonným zástupcom. V prípade potreby vykonáva sociálno-pedagogické poradenstvo pre zamestnancov vo všetkých prevádzkach zariadenia.	
	Terapeutická		Terapeut zabezpečuje a vykonáva sociálno-rehabilitačný proces a sociálnu terapiu pre klientov zariadenia.
	Diagnostická	Edukačný pracovník vykonáva sociálno-pedagogickú diagnostiku prijímateľov, prostredia a vzťahov.	
	Legislatívna	Pracovník rešpektuje a chráni ľudskú dôstojnosť, práva a právom chránené záujmy klientov. Dodržiava prevádzkový, pracovný, domáci poriadok a ďalšie vnútorné organizačné dokumenty a príkazy. Dodržiava bezpečnostné predpisy.	
Bázická kompetencia	Kotva	Prejav – edukačný pracovník	Prejav – terapeutický pracovník
METODICKÁ	Organizačná	Pracovník pomáha klientom zorganizovať si harmonogram dňa, plánovať priebeh poskytovania sociálnych služieb podľa ich osobných cieľov, potrieb, schopností záujmov. Sprevádza klientov, organizuje, riadi a zabezpečuje činnosť klientov pri rôznych činnostiach (športové aktivity, kultúrno-spoločenské akcie, výlety, rekreačné pobyty a pod.).	
	Plánovacia	Edukačný pracovník participuje na vyhotovení a zabezpečení adaptačného plánu pre novoprijatých prijímateľov sociálnych služieb vo všetkých	Terapeut je zodpovedný za tvorbu a realizáciu individuálneho plánu

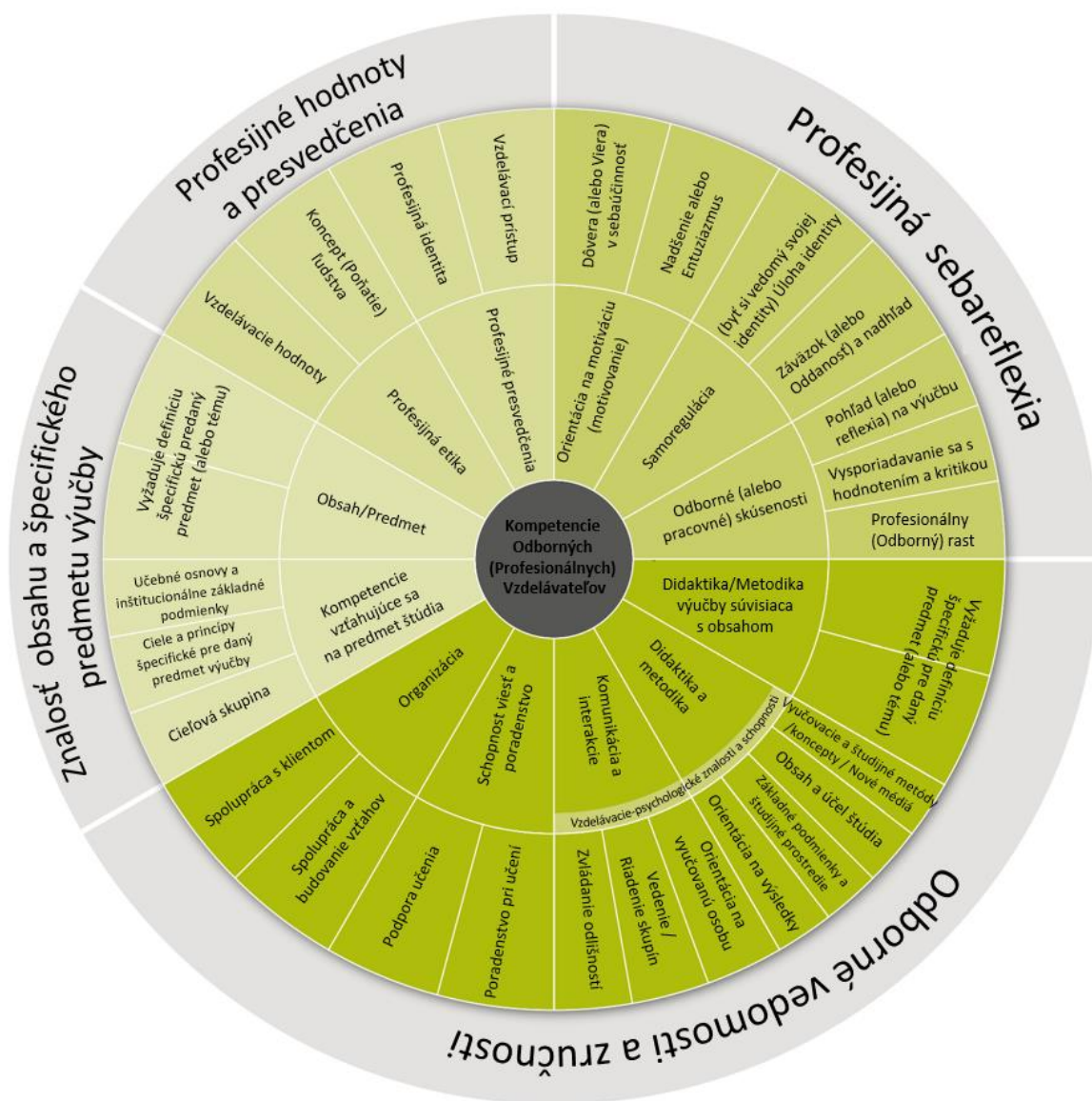
		<p>prevádzkach zariadenia. Administruje a koordinuje prácu v rámci individuálneho plánovania a individuálnych plánov klientov.</p> <p>Spolupracuje s ďalšími zamestnancami pri realizácii cieľov individuálnych plánov klientov a kontroluje ich plnenie.</p>	<p>pre prijímateľov sociálnych služieb. Na základe spolupráce s inými pracovníkmi a prijímateľmi sociálnych služieb participuje na realizácii cieľov individuálneho plánovania.</p>
	Intervenčná	<p>Pracovník formuje praktické návyky a zručnosti v oblasti osobnej hygieny a dodržiavania poriadku. Pomáha klientom pri zvládaní činností, ktoré nie sú schopní vykonávať samostatne. Pracovník pomáha klientovi uspokojovať si biologické, psychické, sociálne a duchovné potreby.</p> <p>Napomáha klientovi uplatňovať nadobudnuté zručnosti v bežnom živote ako aj pracovnej a sociálnej integrácii klienta.</p> <p>V prípade potreby poskytuje prvú pomoc.</p>	
			<p>Terapeut chráni autonómiu klienta, pomáha mu rozhodovať o jeho živote podľa jeho preferencií.</p>
Bázická kompetencia	Kotva	Prejav – edukačný pracovník	Prejav – terapeutický pracovník
SOCIÁLNA	Interpersonálnej komunikácie	<p>Poskytuje informácie o klientoch ich zákonným zástupcom.</p>	
		<p>Pracovník aktívne získava informácie o osobnosti klientov, ich prežívaní, vrátane znalostí rodinného a sociálneho zázemia a zdravotného stavu.</p> <p>Pomáha klientovi pri udržaní a vytváraní sociálnej siete, podporuje kontakty klienta s rodinou, príbuznými, priateľmi a ďalšími dôležitými osobami v živote klienta. Informuje rodičov alebo zákonných zástupcov v prípade zhoršenia zdravotného stavu, choroby alebo úrazu.</p>	
			<p>Terapeut vytvára pokojnú atmosféru v zariadení i mimo</p>

			neho
	Zaobchádzania	Pracovník pomáha klientovi získať čo najvyššiu mieru samostatnosti. Podporuje rozvoj osobnosti klienta vo všetkých oblastiach.	
Bázická kompetencia	Kotva	Prejav – edukačný pracovník	Prejav – terapeutický pracovník
OSOBNOSTNÁ	Učenia (sa)	Pracovník si systematickým štúdiom dopĺňa poznatky o svojej práci, zúčastňuje sa školení a kurzov.	
	Zvládanie záťaže	Pracovník je tolerantný, empatický, ohľaduplný, schopný ovládnuť sa v záťažových situáciách.	

Zdroj: D. Kadlubeková (2017, s. 108)

Prebiehajúcim výskumom autoriek S. Lencer a A. Strauch (2019) je projekt GRETA. Tento projekt je pod taktovkou Nemeckého inštitútu pre vzdelávanie dospelých – Centra pre celoživotné vzdelávanie Leibniz (DIE). Prináša jednotný model kompetencií pre vzdelávateľov dospelých. Profesionalizácia vzdelávateľov dospelých v tomto projekte pozostáva z dvoch rovín. V prvej rovine musí byť vzdelávateľom umožnené zdokumentovať a validovať kompetencie, ktoré už získali neformálnym vzdelávaním a informálnym učením. V druhej rovine sa im má umožniť ďalšie vzdelávanie vychádzajúce z kompetenčného modelu, ukázať im ďalšie príležitosti na profesionálny rast.

Obrázok 1 Kompetenčný model projektu GRETA

Zdroj: Deutsches Institut für Erwachsenenbildung

Autorky rozdelili tento model do troch úrovní. Na najvyššiu úroveň (vonkajší kruh) zaradili: odborné vedomosti a zručnosti, znalosť obsahu a špecifického predmetu výučby, profesijnú sebareflexiu, profesijné hodnoty a presvedčenia. Vnútroň kruh tvoria kompetenčné domény a stredný kompetenčné charakteristiky. K úrovni Odborných vedomostí a zručností sú priradené domény:

Organizácia – k nej kompetenčná charakteristika – spolupráca s klientom, spolupráca a budovanie vzťahov.

Schopnosť viesť a poradenstvo – kompetenčná charakteristika: podpora učenia a poradenstvo pri učení.

Komunikácia a interakcia – kompetenčná charakteristika: orientácia na vyučovanú osobu, vedenie/riadenie skupín, zvládanie odlišností.

Didaktika a metodika – kompetenčná charakteristika: vyučovacie a študijné metódy/koncepty/nové médiá, obsah a účel štúdia, základné podmienky a študijné prostredie, orientácia na výsledky.

Didaktika a metodika výučby súvisiaca s obsahom – vyžaduje definíciu špecifickú pre daný predmet (alebo tému).

K úrovni Znalosti obsahu a špecifického predmetu výučby sú priradené domény:

Kompetencie vzťahujúce sa na predmet štúdia – kompetenčná charakteristika: učebné osnovy a inštitucionálne podmienky, ciele a princípy pre daný predmet výučby, cieľová skupina.

Obsah/ predmet – kompetenčná charakteristika: vyžaduje definíciu špecifickú pre daný predmet (alebo tému).

K úrovni Profesijná sebareflexia sú priradené domény:

Orientácia na motiváciu (motivovanie) – kompetenčná charakteristika: dôvera (alebo viera) v sebaúčinnosť, nadšenie (entuziazmus).

Samoregulácia – kompetenčná charakteristika: byť si vedomý svojej identity, záväzok, oddanosť, nadhľad.

Profesijné skúsenosti – kompetenčná charakteristika: reflexia na výučbu, vysporiadavanie sa s hodnotením a kritikou, profesionálny odborný rast.

K úrovni Profesijné hodnoty a presvedčenia sú priradené domény:

Profesijné presvedčenia – kompetenčná charakteristika: vzdelávací prístup a profesijná identita.

Profesijná etika – kompetenčná charakteristika: koncept (poňatie) ľudstva, vzdelávacie hodnoty (Lencer, S., Strauch, A., 2019).

3 METODOLOGICKÁ ORIENTÁCIA VÝSKUMU

Naším hlavným cieľom bolo zistiť a analyzovať odborný kompetenčný profil edukátora dospelých v sociálnych zariadeniach pre dospelých.

Za edukátora dospelých v týchto zariadeniach sme považovali ľudí zaradených v tých pracovných pozíciách, ktorí mali v opisoch pracovnej činnosti uvedené aj sociálno-edukačné činnosti, hoci tieto netvorili 100% ich pracovnej náplne.

Výskumné problémy boli nasledovné:

Aké sú pracovné pozície edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb?

Aká je pracovná náplň edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb?

Aké profesijné kompetencie využívajú edukátori dospelých na svojej pracovnej pozícii?

Aký je pomer edukátorov profesionálov a neprofesionálov na jednotlivých pracoviskách?

Aký je najvyšší stupeň vzdelania edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb?

Aké sú cieľové skupiny edukátorov dospelých v sociálnych službách?

Existuje súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním edukátora dospelých v sociálnych zariadeniach a jeho potrebou ďalej sa vzdelávať?

Výskumné ciele boli nasledovné:

Zistiť, aké sú pracovné pozície edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb.

Zistiť, aká je pracovná náplň edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb.

Zistiť, aké profesijné kompetencie využívajú edukátori dospelých na svojej pracovnej pozícii.

Zistiť, aký je pomer edukátorov profesionálov a neprofesionálov na jednotlivých pracoviskách.

Zistiť, aká je vzdelanostná úroveň edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb.

Zistiť, aké sú cieľové skupiny vzdelávateľa dospelých v sociálnych službách.

Zistiť, či existuje štatistická súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním edukátora dospelých v sociálnych zariadeniach a jeho potrebou ďalej sa vzdelávať.

3. 1 Hypotéza výskumu

H1: Predpokladáme štatistickú súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním edukátora dospelých v sociálnych zariadeniach a jeho potrebou ďalej sa vzdelávať.

3. 2 Metódy a metodika výskumu

V našej práci sme využili nasledovné výskumné metódy:

- 1) obsahovú analýzu textových dokumentov (pracovné náplne pracovníkov v priamom kontakte s klientom v domovoch sociálnych služieb),
- 2) dotazník pre edukátorov dospelých v týchto zariadeniach,
- 3) matematicko-štatistické metódy (% a chí kvadrát),
- 4) metódy logických operácií (komparácia, analýza, syntéza, generalizácia).

Mapovanie odborných kompetencií a pracovných pozícií sme realizovali obsahovou analýzou textových dokumentov - opisov pracovných činností, ktoré boli súčasťou pracovných zmlúv, organizačných, prípadne pracovných poriadkov, etického kódexu sociálneho pracovníka a asistenta sociálnej práce, etického kódexu zdravotníckeho pracovníka, etických kódexov (3) konkrétnych sociálnych zariadení, príslušných zákonov, ktoré upravujú vzdelávanie v sociálnych službách, analýzou odborných textov k téme profesijné kompetencie. V opisoch pracovných činností boli záznamovou jednotkou vety opisujúce sociálno-edukačné aktivity pracovníkov, v organizačných, prípadne pracovných poriadkoch a etických kódexoch vety obsahujúce informácie o žiaducom správaní zamestnancov. Spracovanie prebehlo nekvantitatívnym spôsobom, jednoduchým rozborom ich obsahu.

Dotazník sme použili „ako pomocnú metódu doplňujúcu iné metódy“ (Švec, Š. a kol., 1998, s. 127), v našom prípade analýzu textových dokumentov, a to na spresnenie výsledkov. Jednotlivé položky sme vytvorili vlastnou konštrukciou, pričom sme vychádzali z prác: Határ, C., 2016; Kadlubeková, D., 2017; Veteška, J., 2010; Bartoňková, H., 2010. Dotazník bol adresovaný edukátorom dospelých v domovoch sociálnych služieb. Pozostával zo 14 otázok, z ktorých päť položiek bolo uzavretých (otázky č. 3, 5, 8, 11 a 13), osem polouzavretých (otázky č. 1, 2, 6, 7, 9, 10, 12 a 14) a jedna otvorená (otázka č. 4). Zamerané boli na tieto výskumné ciele: zistiť, aké sú pracovné pozície edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb, aké pracovné kompetencie využívajú edukátori dospelých na svojej pracovnej pozícii, aký je pomer edukátorov profesionálov a neprofesionálov na jednotlivých pracoviskách, aká je vzdelanostná úroveň edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb, aké sú cieľové skupiny vzdelávateľa dospelých v sociálnych službách a zistiť, či existuje štatistická súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním edukátora dospelých v sociálnych zariadeniach a jeho potrebou ďalej sa vzdelávať.

Získané dáta sme spracovali pomocou matematicko-štatistických metód a metód logických operácií (analýza, syntéza, indukcia, generalizácia).

3.3 Výber a charakteristika výskumnej vzorky

Výberový súbor výskumu tvorilo 10 sociálnych zariadení pre dospelých a to:

1) pracovníci týchto zariadení, ktorí boli vybratí zámerným a dostupným spôsobom tak, že v opisoch pracovných činností mali uvedené aj edukačné aktivity, hoci tieto netvorili 100% ich pracovnej náplne. Výber výskumnej vzorky sa realizoval v období od novembra 2020 do marca 2021. Oslovených bolo 229 pracovníkov, zapojilo sa ich 184 (n), (80,35%). Jednou z respondentiek je i autorka, pretože na pracovnej pozícii sociálny pedagóg podľa pracovníčky Odboru sociálnych vecí a zdravotníctva Banskobystrického samosprávneho kraja, (ktorý je zriaďovateľom uvedených zariadení), viac sociálnych pedagógov nepracuje. Najpočetnejšiu skupinu tvorili zamestnanci na pracovnej pozícii opatrovateľ (88), sestra (31), inštruktor sociálnej rehabilitácie (29), sociálny pracovník (16), zdravotnícki asistenti (9), ergoterapeut (3), asistent sociálneho pracovníka (2), sociálny pedagóg (1), iní (5).

2) opisy pracovných činností, organizačné, prípadne pracovné poriadky, etické kódexy z uvádzaných sociálnych zariadení: Domov sociálnych služieb Slatinka - Dolná Slatinka, Domov sociálnych služieb Nádej Vidiná, Domov sociálnych služieb J. D. Matejovie Lučenec, Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb Rimavská Sobota, Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb Nová Bašta, Domov sociálnych služieb Femina Veľký Blh, Domov sociálnych služieb Detva, Domov dôchodcov a domov sociálnych služieb Tisovec, Sociálne zariadenie Harmónia Lučenec, Domov sociálnych služieb Libertas, Lučenec.

Opisy pracovných činností:

- zdravotníckych asistentov/praktických sestier v počte 9 kusov,
- sociálnych pracovníkov v počte 10 kusov,
- asistentov sociálnej práce v počte 2 kusy,
- ergoterapeutov v počte 3 kusov,
- sestier v počte 10 kusov,
- inštruktorov sociálnej rehabilitácie v počte 10 kusov,
- sociálneho pedagóga v počte 1 kus (vlastný).

4 NÁČRT REZULTÁTOV VÝSKUMU

Na základe zozbieraných a vyhodnotených údajov sme došli k výsledkom, ktoré uvádzame nižšie.

Hlavným cieľom bolo zistiť a analyzovať odborný kompetenčný profil edukátora dospelých v sociálnych zariadeniach pre dospelých. Na základe výskumných zistení z obsahovej analýzy textových dokumentov, príslušných zákonov, analýzou odborných textov k téme profesijné kompetencie sme navrhli odborný kompetenčný profil (model) edukátora dospelých pracujúceho v sociálnych službách, popis a kompetencie novej možnej profesie v zariadeniach sociálnych služieb – sociálneho andragóga ako vzdelávateľa vzdelávateľov v sociálnych službách. Kompetencie sme zaradili do kategórií zručnosť, postoj, vedomosť, ktoré sú merateľné. Ak by edukátor dospelých nedosahoval požadovanú úroveň v niektorej kompetencii, sociálny andragóg by pre neho mohol pripraviť vzdelávací program, pomocou ktorého by požadovanú úroveň dosiahol.

Ďalšími výskumnými cieľmi boli tieto: zistiť, aké sú pracovné pozície edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb. Identifikovali sme, kto sú edukátori dospelých v sociálnych zariadeniach a na akých pracovných pozíciách pracujú. Toto zistenie sa nám potvrdilo aj otázkou č. 1 v dotazníku, kde na otázku *V sociálnom zariadení pracujete na pozícii:* boli vyplnené všetky uvedené možnosti. Pri položke *iné* pribudla pracovná pozícia vychovávateľka. Túto pracovnú pozíciu majú vytvorenú v sociálnom zariadení, kde žijú mladí ľudia do 26 rokov spolu s deťmi, nielen dospelí prijímatelia sociálnych služieb. Na základe vlastnej praxe dopĺňame, že táto pracovná pozícia sa môže meniť aj podľa toho, ako sa mení veková hranica klientov. Prijímatelia sociálnych služieb, ktorí prišli do zariadenia ako deti, ostali v ňom aj ako dospelí, (ak je uvedená v štatúte zariadenia široká veková hranica) a tak zamestnanci (s ich súhlasom), boli priradení z pracovnej pozície vychovávateľ na pracovnú pozíciu ergoterapeut.

Výsledkom zisťovania, aká je pracovná náplň edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb sú vypracované profesiogramy edukátorov dospelých v rôznych pracovných pozíciách. Prezentovali sme aj odborný kompetenčný profil (model) edukátora dospelých so zameraním na sociálne služby, ktorý sme uviedli v tabuľke č. X. Vyhodnotením otázky č. 2 z dotazníka *Ktoré z týchto aktivít vykonávate na svojej pracovnej pozícii? Môžete označiť aj viac odpovedí* sa nám potvrdilo, že zamestnanci na všetkých pracovných pozíciách vykonávajú všetky predkladané aktivity, líšili sa len ich pomerom, ako sme uvádzali aj v teoretickej časti práce.

Ďalším výskumným cieľom bolo zistiť, aké profesijné kompetencie využívajú edukátori dospelých na svojej pracovnej pozícii. Aj tu sa ukázalo, že na všetkých pracovných pozíciách, ktoré sme zaradili k edukátorom dospelých, pracovníci využívajú všetky profesijné kompetencie, opäť sa líšili len mierou medzi kategóriami opatrovateľov, sestier a ostatných. Zdôrazňujeme, že konkrétne správanie, ktoré prináleží jednotlivým profesijným kompetenciám, môžeme zaradiť do kategórií vedomosť, zručnosť, postoj, následne merať ich úroveň, túto pravidelne hodnotiť a ak nedosahuje požadovaný stupeň, navrhovať vzdelávací program na zlepšenie. Tieto činnosti by mohli byť v kompetencii navrhovanej novej pracovnej pozície v zariadeniach sociálnych služieb - sociálneho andragóga.

Zisťovali sme aj, aký je pomer edukátorov profesionálov a neprofesionálov na jednotlivých pracoviskách - z výsledkov šetrenia vyplynulo, že edukátori dospelých profesionáli, sú v jednotlivých sociálnych zariadeniach zastúpení od 0% 22,2 %, z celkového počtu respondentov tvoria 7,6%. Nazdávame sa, že tento pomer je dosť nízky a jeho zmenou v prospech profesionálov by sa dosiahla vyššia kvalita poskytovaných služieb.

Pri analýze, aká je vzdelanostná úroveň edukátorov dospelých v zariadeniach sociálnych služieb, sme zistili, že najpočetnejšiu skupinu tvoria edukátori dospelých so stredoškolským vzdelaním s maturitou (57,6%) ale iba malá časť z nich (3,8%) patrila k profesionálom, tzn. mali vyštudovaný stredoškolský odbor s pedagogickým zameraním. Sú zaradení na pracovnej pozícii inštruktor sociálnej rehabilitácie.

Ďalším zistením bolo, že cieľovými skupinami vzdelávateľa dospelých v sociálnych službách sú nielen prijímatelia sociálnych služieb, ale aj kolegovia, rodinní príslušníci, širšia sociálna sieť klienta, dobrovoľníci i študenti, ktorí chodia do sociálnych zariadení na prax.

Posledným výskumným cieľom bolo zistiť, či existuje štatistická súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním edukátora dospelých v sociálnych zariadeniach a jeho potrebou ďalej sa vzdelávať. Konštatujeme, že sa nám potvrdila Hypotéza 1: predpokladáme štatistickú súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním edukátora dospelých v sociálnych zariadeniach a jeho potrebou ďalej sa vzdelávať. Korelácia bola signifikantná na hladine štatistickej významnosti $p < 0,05$. Pearsonov Chí-kvadrát testu dobrej zhody preukázal, že existuje štatistická súvislosť medzi dosiahnutým vzdelaním edukátora dospelých a jeho potrebou ďalej sa vzdelávať ($p = 0,000561601$).

Profesiogram sociálneho andragóga v domove sociálnych služieb

Táto profesia stále nie je v Slovenskej republike legislatívne uznaná. Pri zostavovaní profesiogramu sme vychádzali z odborných prác C. Határa (2016), L. Szabovej-Šírovej (2015), M. Zimmermanovej (2010) a iných, ako aj z nášho pôsobenia v sociálnom zariadení – domove sociálnych služieb (z našej súčasnej pracovnej náplne). V odbornej literatúre sme sa nestretli s jednotnou klasifikáciou profesijných kompetencií edukátora dospelých, pre vytvorenie profesiogramu sme si vybrali rozdelenie, ako ho uvádza C. Határ (2016). Cieľovou skupinou by boli hlavne prijímatelia sociálnych služieb, ale mohli by nimi byť i ďalší dospelí (zamestnanci, rodinní príslušníci, priatelia, dobrovoľníci...).

Kvalifikačné predpoklady: vysokoškolské vzdelanie min. 2. stupňa v študijnom programe andragogika, prípadne po doplnení sociálno-andragogického minima aj absolvent starších ekvivalentov súčasného študijného programu andragogika

Právomoci: v rozsahu všeobecne záväzných právnych predpisov, vrátane interných noriem

Obsah pracovnej činnosti:

Kľúčové profesijné kompetencie:

(Re)edukačná kompetencia

Zahrňa tieto činnosti: plní úlohy sociálnej výchovy prijímateľov sociálnej služby, pripravuje a realizuje sociálno-andragogické programy pre jednotlivcov, skupiny, komunity.

Poradenská kompetencia

Poskytuje základné sociálne poradenstvo prijímateľom sociálnych služieb, ich rodičom a zákonným zástupcom, vykonáva sociálno-andragogické poradenstvo pre všetkých zamestnancov.

Sociálno-edukačne diagnostická a prognostická kompetencia

Vykonáva sociálno-andragogickú diagnostiku prijímateľov sociálnych služieb, prostredia a vzťahov, zhromažďuje a tvorí podklady pre plánovanie, realizáciu a hodnotenia individuálnych plánov prijímateľov sociálnych služieb.

Kompetencia sociálno-výchovnej prevencie, intervencie, terapie a rehabilitácie

Prijímateľom sociálnej služby poskytuje pomoc pri uplatňovaní ich práv a právom chránených záujmov, spolupracuje na procesoch sociálnej rehabilitácie prijímateľov sociálnych služieb.

Sociálna, komunikačná a (re)socializačná kompetencia

Chráni autonómiu prijímateľov sociálnych služieb, pomáha im rozhodovať o ich živote podľa ich preferencií, pomáha im získať čo najväčšiu mieru samostatnosti, podporuje ich rozvoj vo

všetkých oblastiach, napomáha pracovnej a sociálnej integrácii, pomáha pri udržaní a vytváraní sociálnej siete, podporuje kontakty prijímateľa sociálnej služby s príbuznými, priateľmi a ďalšími dôležitými osobami v jeho živote.

Doplňkové (sekundárne) profesijné kompetencie:

Organizačno-manažérska, evaluačná, administratívna, kooperačná

Vytváranie individuálnych plánov ďalšieho vzdelávania odborných zamestnancov, vytváranie akčných plánov na napĺňanie individuálnych plánov odborných zamestnancov, tvorba plánov rozvoja ďalšieho vzdelávania a zvyšovania odbornej spôsobilosti zamestnancov, tvorba plánov supervízie na rozličných organizačných úrovniach, tvorba programov spolupráce so vzdelávacími inštitúciami, prípadne inými poskytovateľmi, aktívne zabezpečovanie prístupu k zdrojom informácií o aktuálnych odborných poznatkoch súvisiacich s poskytovanou sociálnou službou, upozorňovanie na pripravované a realizované zmeny v oblasti sociálnych služieb, zabezpečovanie vekového manažmentu v zariadeniach sociálnych služieb podľa dokumentu Definícia vekového manažmentu a vytvorenie zásad vekového manažmentu pre zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) (2017) z dielne Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, najmä jeho 5. cieľa - celoživotné vzdelávanie vrátane neformálneho celoživotného vzdelávania (tematická klubová činnosť, odborne vedené pravidelné cykly tematických podujatí, aktivity zamerané na osobnostný rozvoj v kontexte možností a požiadaviek súčasnej doby), obohacovanie kvality života prijímateľov sociálnych služieb interakciami s inými zariadeniami.

Integračno-kompenzačná, facilitátorská

Vytvára prostredie tolerancie a vzájomného rešpektu medzi rôznorodými skupinami prijímateľov sociálnych služieb vo vzťahu k vierovyznaniu, zdravotných špecifik a porúch, vytvára dostatočné podnety na vzájomné spoznávanie, dáva najavo spriaznenosť, partnerstvo a ponuku pomoci, vie sa naladiť na štýl komunikácie a slovnú zásobu prijímateľa sociálnej služby, vie byť dobrým poslucháčom, vie pracovať s tichom, vytvára pozitívny obraz o zariadení smerom ku komunitě.

Kompetencia sociálno-andragogického výcviku

Realizácia výcvikov zameraných napríklad na funkčné vyjadrenie pocitov, akceptovanie druhých, zmenu nežiaducich stereotypov, zvládanie agresívneho správania, interpersonálnu otvorenosť, asertivitu.

Vedeckovýskumná kompetencia

Realizovanie andragogického výskumu, aktívna účasť na odborných konferenciách, aktívna účasť vo výskumných projektoch, publikačná činnosť v tlači alebo publikáciách, ktoré majú odborný charakter.

Profesiogram edukátora edukátorov dospelých v domove sociálnych služieb

Myslíme si, že sociálny andragóg, ktorého cieľovou skupinou by neboli prijímatelia sociálnych služieb, ale zamestnanci, rodinní príslušníci, priatelia, dobrovoľníci a ďalší dospelí zo sociálnej siete prijímateľov sociálnych služieb, širšia komunita, by mohol byť aj na pracovnej pozícii edukátora edukátorov dospelých. K tejto myšlienke nás priviedli témy ako napríklad zavádzanie vekového manažmentu v organizáciách, dobrovoľníctvo, ale aj nový fenomén – páchanie násilia z tretích strán (Pazderová, L., 2011).

Kvalifikačné predpoklady: vysokoškolské vzdelanie min. 2. stupňa v študijnom programe andragogika, prípadne po doplnení sociálno-andragogického minima aj absolvent starších ekvivalentov súčasného študijného programu andragogika

Právomoci: v rozsahu všeobecne záväzných právnych predpisov, vrátane interných noriem

Obsah pracovnej činnosti:

Kľúčové kompetencie:

(Re)edukačná kompetencia

Zahrňa tieto činnosti: príprava a realizácia sociálno-andragogických programov pre jednotlivcov, skupiny, komunity, programy pre dobrovoľníkov, ktorí sa chcú angažovať v sociálnych službách.

Poradenská kompetencia

Poskytuje sociálno-andragogické poradenstvo zamestnancom sociálnych služieb.

Sociálno-edukačne diagnostická a prognostická kompetencia

Vykonáva sociálno-andragogickú diagnostiku prostredia a vzťahov, zhromažďuje a tvorí podklady pre plánovanie, realizáciu a hodnotenia individuálnych plánov odborných zamestnancov sociálnych služieb.

Kompetencia sociálno-výchovnej prevencie, intervencie, terapie a rehabilitácie

Vytvára pozitívne pracovné prostredie pre zamestnancov v sociálnom zariadení, poskytuje pomoc pri uplatňovaní ich práv a právom chránených záujmov (napr. právo na primerané pracovné podmienky, dodržiavanie zásad bezpečnosti pri práci), tvorba vzdelávacieho programu – znalosti a schopnosti potrebné pre predchádzanie vzniku násilia na pracoviskách, praktické schopnosti pre zvládanie krízovej komunikácie a násilia na pracovisku – pre manažment i zamestnancov.

Sociálna, komunikačná a (re)socializačná kompetencia

Vytvára a udržiava fungujúce medziľudské vzťahy, snaží sa o vytváranie pozitívnej sociálnej atmosféry, efektívne rieši sociálne situácie, je schopný adaptovať sa na novovzniknuté situácie, je schopný spolupracovať, komunikovať, tvorivo plniť a riešiť rôzne úlohy a problémy. Disponuje vlastnosťami, ako sú empatia, asertivita, kongruencia...

Doplnkové (sekundárne) profesijné kompetencie:

Organizačno-manažérska, evaluačná, administratívna, kooperačná

Vytváranie individuálnych plánov ďalšieho vzdelávania odborných zamestnancov, vytváranie akčných plánov na napĺňanie individuálnych plánov odborných zamestnancov, následne ich vyhodnocuje a aktualizuje v pravidelných intervaloch, tvorba plánov rozvoja ďalšieho vzdelávania a zvyšovania odbornej spôsobilosti zamestnancov, tvorba plánov supervízie na rozličných organizačných úrovniach, tvorba programov spolupráce so vzdelávacími inštitúciami, prípadne inými poskytovateľmi, aktívne zabezpečuje prístup k zdrojom informácií o aktuálnych odborných poznatkoch súvisiacich s poskytovanou sociálnou službou, upozorňuje na pripravované a realizované zmeny v oblasti sociálnych služieb, zabezpečuje vekový manažment v zariadeniach sociálnych služieb podľa dokumentu Definícia vekového manažmentu a vytvorenie zásad vekového manažmentu pre zamestnávateľov (v súkromnej a verejnej správe) (2017) z dielne Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, najmä jeho 5. cieľa - celoživotné vzdelávanie vrátane neformálneho celoživotného vzdelávania (tematická klubová činnosť, odborne vedené pravidelné cykly tematických podujatí, aktivity zamerané na osobnostný rozvoj v kontexte možností a požiadaviek súčasnej doby. Navrhuje nové prístupy - napr. „Dôchodca poradcom“, kde bývalí lídri, odborní zamestnanci budú poskytovať konzultácie a naopak začínajúci pracovníci môžu byť postavení do role mentorov pre starších v tých spôsobilostiach, ktoré mladší kolegovia ovládajú lepšie. Zisťuje ponuky a záujem na vzdelávanie v sociálnych službách a informuje o nich vedenie organizácie.

Integračno-kompenzačná, facilitátorská

Vytvára adaptačné plány pre novoprijatých zamestnancov, robí im tútora pri adaptačnom procese, vytvára prostredie tolerancie a vzájomného rešpektu medzi zamestnancami v sociálnych službách vo vzťahu k pôvodu, vierovyznaniu, inakosti, vytvára dostatočné podnety na vzájomné spoznávanie. Informuje o možnostiach kariérneho rozvoja, vedie k poznaniu, že kariérny vývoj je celoživotný proces. Vytvára mapy vzdelávacích ciest v sociálnych službách. Posilňuje oddanosť hodnotám, na ktorých organizácia stojí, je príkladom integrity, hodnôt

a konania. Zavádza sebvzdelávaciu tradíciu, napríklad študijné krúžky na pracovisku na základe podobných odborných záujmov, odborné semináre.

Kompetencia sociálno-andragogického výcviku

Plánovanie, koordinovanie, realizácia výcvikov pre zamestnancov, zameraných napríklad na predchádzanie syndrómu vyhorenia, interpersonálnu otvorenosť, asertivitu, empatiu, zvládanie záťažových situácií...

Vedeckovýskumná kompetencia

Realizovanie andragogického výskumu, aktívna účasť na odborných konferenciách, aktívna účasť vo výskumných projektoch, publikačná činnosť v tlači alebo publikáciách, ktoré majú odborný charakter.

Činnosť sociálneho andragóga môžeme vyjadriť v nasledujúcej schéme.

Tab. č. 2 Činnosť sociálneho andragóga

Sociálny andragóg		
Práca s prijímateľmi sociálnych služieb	Práca so zamestnancami sociálnych služieb	Práca s ďalšími dospelými (príbuzní, priatelia, dobrovoľníci, študenti)
Príprava a realizácia sociálno-andragogických programov pre prijímateľov sociálnych služieb	Tvorba adaptačných plánov pre novoprijatých zamestnancov	Sociálno-andragogické poradenstvo
Sociálno-andragogické diagnostikovanie prostredia	Vypracovanie a realizácia individuálnych plánov zamestnancov	Manažment dobrovoľníctva
Tvorba voľnočasových aktivít	Rozpracovanie individuálnych plánov do akčných plánov	Preventívne aktivity
Výcviky pre prijímateľov sociálnych služieb	Koordinácia kľúčových pracovníkov individuálnych plánov prijímateľov sociálnych služieb	Sprevádzanie študentov počas praxe

Chráni práva a záujmy prijímateľov sociálnych služieb	Plánovanie supervízií	Tvorba programov spolupráce s ďalšími inštitúciami
	Príprava a realizácia programov vekového manažmentu	
	Príprava programov na ochranu práv zamestnancov	
	Supervidovanie sociálno-andragogických aktivít	
	Vypracovanie a realizácia programov na predchádzanie syndrómu vyhorenia	
	Aktivizácia skupín zamestnancov podľa osobných záujmov	

Zdroj: vlastné spracovanie

Tab. č. 3 Odborný kompetenčný profil (model) edukátora dospelých so zameraním na sociálne služby

<i>Kľúčové kompetencie</i>	Prejav správania	Vedomosť (V) Zručnosť (Z) Postoj (P)
(re)edukačná	<ul style="list-style-type: none"> - vie tvoriť sociálno-andragogické programy na základe potrieb praxe pre prijímateľov sociálnych služieb, - je ochotný zdokonaľovať vlastné 	V P

	<p>andragogické kompetencie,</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozumie životným cyklom z biodromálneho hľadiska 	Z
Poradenská	<ul style="list-style-type: none"> - vie pomôcť prijímateľovi sociálnych služieb stanoviť ciele individuálneho plánu, - pomáha im ujasniť si, ako chcú, aby vyzeral ich život, - pomáha im nájsť spôsoby riešenia ich problémov, - rešpektuje, že človek so špecifickými potrebami rozhoduje sám o svojom živote, 	Z V V P
sociálno-edukačne diagnostická a prognostická	<ul style="list-style-type: none"> - vie diagnostikovať odklony od noriem, - vie identifikovať rizikové situácie, 	V V
sociálno-výchovnej prevencie, intervencie, terapie a rehabilitácie	<ul style="list-style-type: none"> - vie využiť techniky na zníženie agresivity prijímateľov sociálnych služieb, - vie robiť tréningy na znižovanie rizikových situácií, - vie kreovať aktivity zamerané proti predsudkom, inakosti, - dokáže v pravú chvíľu povzbudiť 	Z V V Z
sociálna, komunikačná a (re)socializačná	<ul style="list-style-type: none"> - vie aktívne počúvať, - vie uplatniť poznatky z neverbálnej komunikácie, - je schopný komunikovať aj s prijímateľmi sociálnych služieb, ktorí sa dorozumievajú pomocou komunikačných tabuliek, - vie tvoriť komunikačné tabuľky, 	Z Z Z V

	<ul style="list-style-type: none"> - vie rozširovať, prípadne vytvárať sociálne siete prijímateľov sociálnych služieb, - podporuje kontakty prijímateľa sociálnych služieb s rodinou a ďalšími dôležitými osobami v jeho živote 	<p style="text-align: center;">V</p> <p style="text-align: center;">Z</p>
<i>Doplnkové kompetencie</i>		
organizačno-manažérska, evaluačná, administratívna, kooperačná	<ul style="list-style-type: none"> - vie plánovať, organizovať, monitorovať, hodnotiť sociálno-andragogické činnosti - vo vzťahoch s prijímateľmi sociálnych služieb je otvorený, citlivý k emóciám prijímateľov sociálnych služieb 	<p style="text-align: center;">V</p> <p style="text-align: center;">P</p>
integračno-kompenzačná, facilitátorská	<ul style="list-style-type: none"> - človeka so špecifickými potrebami si váži ako každú ľudskú bytosť, - facilituje jeho proces plánovania života, ktorého aktérom je prijímateľ sociálnej služby 	<p style="text-align: center;">P</p> <p style="text-align: center;">V</p>
sociálno-andragogického výcviku	<ul style="list-style-type: none"> - vie realizovať sociálno-andragogický výcvik zameraný na sebaopoznanie, zvládanie rizikových situácií, predchádzanie syndrómu vyhorenia, asertivitu, empatiu 	<p style="text-align: center;">V</p>
vedecko-výskumná	<ul style="list-style-type: none"> - aktívne sa zúčastňuje andragogických výskumných projektov, vedeckých konferencií, - publikuje odborné štúdie 	<p style="text-align: center;">V</p> <p style="text-align: center;">V</p>

Zdroj: vlastné spracovanie

5 ODPORÚČANIA PRE PRAX

Hlavným cieľom dizertačnej práce bolo zistiť a analyzovať odborný kompetenčný profil edukátora dospelých v sociálnych zariadeniach pre dospelých.

Doporučenia pre prax:

- zaradiť novú profesiu v sociálnych službách - sociálneho andragóga, ktorý by manažoval sociálno-andragogickú prácu v sociálnych zariadeniach pre dospelých a bol manažérom učiacej sa organizácie,
- vytvorená pracovná pozícia sociálneho andragóga by sa mohla stať značkou kvality konkrétneho zariadenia,
- profesionalizovať nielen seniorskú edukáciu, ako to navrhuje C. Határ (2014b, s. 57), ale aj edukáciu ostatných skupín prijímateľov sociálnych služieb s rôzne vysokým stupňom podpory (stupňom postihnutia). Aj pre týchto ľudí je dnes možné pripraviť napríklad plány účasti a skúsenosti, ako ich opisujú autori E. Ellefsen a K. Slåtta. (Ellefsen, E - Slåtta, K. 2016), sprostredkovať poznávanie sveta pomocou zmyslov (a zapojiť ich tak do celoživotného vzdelávania, navýšiť k tomu adekvátne počet vzdelávateľov dospelých – profesionálov v sociálnych zariadeniach,
- podporujeme návrh C. Határa (2014b, s. 57), ktorý navrhol: „zaviesť edukáciu prijímateľov sociálnej služby do príslušného zákona ako obligatórnu službu, ktorú bude musieť zariadenie svojim klientom poskytovať“ a preklasifikovať službu „záujmová činnosť“ (zákon č. 448/2008) na záujmové vzdelávanie,
- na podporu týchto zmien vytvoriť pracovnú skupinu sekcie andragogiky pri Slovenskej pedagogickej spoločnosti.

Doporučenia pre ďalší výskum:

- prínosy vzdelávania zamestnancov sociálnych služieb (v súvislosti so zvyšovaním motivácie) pre učiacich sa, zamestnávateľov i pre komunitu,
- príprava vzdelávacích programov zameraných na vekový manažment pracovníkov v sociálnych zariadeniach,
- individuálne a akčné plány rozvoja zamestnancov v sociálnych zariadeniach (ich dizajnovanie, zisťovanie kariérnych kotiev, možnosti sebarealizácie,...).

6 ZÁVER

Tým, ako sa mení demografická krivka obyvateľov Slovenska, je pravdepodobné, že počet prijímateľov sociálnych služieb bude narastať, ako to naznačujú informácie zo štatistického úradu opísané vyššie. Bude sa zvyšovať tlak na kvalitu sociálnych služieb. Týmto výskumom by sme chceli prispieť k vyhodnocovaniu potrieb, kontrole kvality, plánovaniu programov a poskytnutiu spätnej väzby pre poskytovateľov sociálnych služieb a pre inštitúcie ponúkajúce vzdelávanie pre pracovníkov v sociálnej sfére.

Naším cieľom bolo priblížiť tému odborného kompetenčného profilu vzdelávateľa dospelých so zameraním na sociálne služby a vypracovať jeho konkrétnu podobu. Dizertačná práca odráža úroveň nášho aktuálneho stavu poznania uvedenej problematiky. V teoretickej časti sme sa snažili získať čo najväčšie množstvo informácií a poznatkov z tejto problematiky, vychádzali sme zo štúdia odbornej literatúry.

V prvej kapitole sme charakterizovali pojem kompetencia a profesijná kompetencia, pozornosť sme upriamili na štruktúru, znaky a členenie kompetencií, venovali sme sa kompetenciám v ďalšom vzdelávaní. Kapitulu sme rozpracovali a doplnili o rozdiely medzi kompetenčným profilom, kompetenčným modelom a o meranie úrovne kompetencií. Východiskom nám boli publikácie autorov, napr. Bartoňková, H., 2010; Evans, L., 2012; Kubeš, M., Spillerová, D., Kurnický, R., 2004; Prusáková, V., 2010; Határ, C., 2016; Schubert, M., 2017; Plamínek, J. – Fišer, R., 2005; Spencer, L. M., 1997; Despotovič, M. 2012 a i.

V druhej kapitole bola pozornosť sústredená na charakteristiku, aké profesie, prípadne roly zahŕňa termín edukátor dospelých. Pripomenuli sme, že aj sociálne zariadenia patria k inštitúciám, ktoré participujú na edukácii dospelých v rôznych vekových kategóriách od mladých dospelých až po seniorov, kládli sme si otázku, či nastal čas na implementáciu (sociálneho) andragóga do rezidenčnej praxe. Zaoberali sme sa aj požiadavkami na osobnosť edukátora dospelých, jeho vzdelávacími potrebami a kariérnym rastom edukátora, pôsobiaceho v sociálno-edukačnej starostlivosti o dospelých. V tejto časti sme opísali aj problémy, s ktorými sa možno stretnúť pri napĺňaní indikátorov kvality poskytovania sociálnej služby a znovu sme poukázali na fakt, že nie je vytvorená pracovná pozícia napríklad andragóga, ktorý by zabezpečoval personálny manažment organizácie. Kapitulu sme uzavreli prehľadom možností, ktoré organizácie a subjekty poskytujú v súčasnosti akreditované vzdelávacie programy pre pracovníkov, poskytujúcich sociálne služby.

V tretej kapitole sme sa sústredili na zariadenia sociálnych služieb pre dospelých, ktorí sú odkázaní na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek. V podkapitole o systéme profesií a kvalifikácií v zariadeniach sociálnych služieb sme upozornili na fakt, že každý zamestnávateľ by mal mať vytvorené a zapracované zásady aj vekového manažmentu (jeho definíciu a vytvorenie zásad pripravilo pre zamestnávateľov Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky). Jeho zabezpečenie by tiež mohlo patriť do kompetencie (sociálneho) andragóga. Pripomenuli sme, že aj zariadenia sociálnych služieb sa hlásia ku konceptu „učiacich sa organizácií“.

V empirickej časti sme na základe výskumných zistení vypracovali profesiogramy edukátorov dospelých v rezidenčných zariadeniach, poskytujúcich sociálne služby, navrhli odborný kompetenčný profil (model) edukátora dospelých so zameraním na sociálne služby a navrhli zaviesť novú pracovnú pozíciu – sociálny andragóg.

Vypracovaním dizertačnej práce sme chceli obohatiť andragogickú vedu o poznatky pri vytváraní odborného kompetenčného profilu edukátora dospelých v sociálnych službách, premietnuť do nej skúsenosti vlastnej praxe, preukázať potrebu a dôležitosť zavedenia novej profesie v sociálnych službách – sociálneho andragóga, ako to vo všetkých svojich odborných publikáciách navrhuje aj C. Határ. Naším želaním je, aby ľuďom z praxe pomohla pri vypracovávaní kompetencií jednotlivých zamestnancov, čím by sa naplnil jeden z indikátorov kvality v oblasti personálnych podmienok v rezidenčných zariadeniach poskytujúcich sociálne služby.

7 SUMMARY

The issue of the professional competence profiles has currently become a popular topic in facilities providing social services. These facilities also use the concept of learning organisations. Adult educators who work in these facilities should be qualified to provide the concept of further education to the recipients of the social services living in the facilities, but also to employees. The target group can be extended to the family members of clients, people from a broader social network of clients or volunteers.

The thesis focuses on what constitutes a professional competence profile / model, the adult educators working in the social facilities, the job positions they work in and the participants in the education.

The theoretical part of the thesis forms the basis for the analyses presented in the following chapters. The first chapter provides a description of the terms competence and professional competence and also discusses the structure, features, division of competences and their measurement. The second chapter focuses on knowledge of the requirements for the personality of an adult educator, their educational requirements and the possible career path of an adult educator who works in social and educational care for adults. The third chapter deals with social services facilities for adults, who can be an educator in them, their system of professions and qualifications, but that they can also function as learning organisations.

In the research part we created profессиograms for the adult educators working in social facilities and the competence profile (model) of an adult educator with a focus on social services.

The proposed changes aim to create a new profession in the social services - the profession of social andragogist, which in our opinion is currently lacking at these facilities.

8 VÝBER POUŽITEJ LITERATÚRY

BALOGOVÁ, B. – SKYBA, M. 2018. Wellbeing ako predpoklad pozitívnej adaptácie vstupu do dôchodku. In *Journal socioterapie* [online]. 2018, roč. 4, č. 3 [cit. 2021-02-10]. Dostupné na internete:

https://www.unipo.sk/public/media/29623/Jornal%20socioterapie%20_seniori_1.pdf. ISSN 2453-7543.

BALOGOVÁ, B. 2016. Metodologické inšpirácie rodinnej terapie Virginie Satirovej pre socioterapiu. In *Journal socioterapie* [online]. 2016, roč. 2, č. 1,2 [cit. 2021-02-10]. Dostupné na internete:

<https://www.unipo.sk/public/media/29623/2.pdf>. ISSN 2453-7543.

BALOGOVÁ, B. 2015. Hybridné prístupy v socioterapii – šance a limity. In *Journal socioterapie* [online]. 2015, roč. 1, č. 1 [cit. 2021-02-10]. Dostupné na internete:

<http://www.foliageographica.sk/public/media/29698/journal.pdf>. ISSN 2453-7543.

BAKOŠOVÁ, Z. 2008. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 3. rozšírené a aktualizované vyd. Bratislava: Public promotion, s.r.o., 2008. 251 s. ISBN 978-80-969944-0-3.

BARTOŇKOVÁ, H. 2010. Kompetenční přístup k analýze vzdělávacích potřeb. In PRUSÁKOVÁ, V. a kol. *Analýza vzdělávacích potřeb dospělých. Teoretické východiska*. Banská Bystrica: UMB, 2010. ISBN 978-80-557-0086-1, s. 87-109.

BARTOŇKOVÁ, H. 2010. *Firemní vzdělávání. Strategický přístup ke vzdělávání pracovníků*. 1. vyd. Praha: Grada publishing, a.s., 2010. 208 s. ISBN 978-80-247-2914-5.

BELZ, H. – SIEGRIST, M. 2001. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení – východiska, metody, cvičení a hry*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 376 s. ISBN 80-7178-479-6.

BĚLOHLÁVEK, F. 1994. *Osobní kariéra*. Praha: Grada, 1994. 112 s. ISBN 80-7169-083-X.

BĚLOHLÁVEK, F. 2000. *Jak řídit a vést lidi*. Praha: Computer Press, 2000. 100 s. ISBN 80-7226-308-0.

BĚLOHLÁVEK, F. 2010. *15 typů lidí. Jak s nimi jednat, jak je vést a motivovat*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2010. 121 s. ISBN 978-80-247-3001-1.

BENČO, J. 2001. *Metodológia vedeckého výskumu*. Bratislava: IRIS, 2001. 194 s. ISBN 80-89018-27-0.

BENEŠ, M. 2003. *Andragogika*. Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2003. 216 s. ISBN 80-86432-23-08.

- BONTOVÁ, A. 2014. Determinanty podpory procesov učenia v dospelosti. In PRUSÁKOVÁ, V. (ed.) *Osobnosť lektora vo vzdelávaní dospelých*. Banská Bystrica: Belianum, 2014. ISBN 978-80-557-0801-0, s. 285-308.
- ČAKRT, M. 2010. *Typologie osobnosti. Volba povolání, kariéra a profesní úspěch*. 1. vyd. Praha: Management Press, s.r.o., 2010. 217 s. ISBN 978-80-247-1731-9.
- DESPOTOVIČ, M. 2012. Vzdelávání dospelých mezi profesionalizací a professionalismem. In *Studia paedagogica*. [online]. 2012, roč. 17, č. 1 [cit. 2018-08-10]. Dostupné na internete: <<http://www.phil.muni.cz/journals/sp>. ISSN 2336-4521.
- EVANS, L. 2012. Úvahy o profesionalitě vzdelavatelů dospelých. In *Studia paedagogica*. [online]. 2012, roč. 17, č. 1 [cit. 2018-08-10]. Dostupné na internete: <<http://www.phil.muni.cz/journals/sp>. ISSN 2336-4521.
- FOOT, M. – HOOK, C. 2002. *Personalistika*. 1. vyd. Praha: Computer Press, 2002. 462 s. ISBN 80-7226-515-6.
- GAVORA, P. 1997. *Výskumné metody v pedagogike*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 1997. 208 s. ISBN 80-223-1173-1.
- HATÁR, C. 2012. *Sociálna andragogika. Kapitoly z teórie a metodiky sociálno-edukačnej starostlivosti o dospelých*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2012. 151 s. ISBN 978-80-558-0037-0.
- HATÁR, C. 2014a. *Geragogika. Vybrané kapitoly z teórie a metodiky edukácie seniorov*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2014. 111 s. ISBN 978-80-558-0666-2.
- HATÁR, C. 2014b. *Kvalita života inštitucionalizovaných seniorov v edukačnom kontexte*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2014. 77 s. ISBN 978-80-558-0701-0.
- HATÁR, C. 2016. *Sociálny andragóg v systéme starostlivosti o inštitucionalizovaných dospelých a seniorov (nielen) so zdravotným postihnutím*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2016. 79 s. ISBN 978-80-558-0988-5.
- HENSCHKE, J. A. 2014. Andragogical Curriculum for Equipping Successful Facilitators of Andragogy in Numerous Contexts. [online]. 2014, [cit. 2018-09-18]. Dostupné na internete: <https://trace.tennessee.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.sk/&httpsredir=1&article=1392&context=utk_IACE-browseall
- CHAMBERLAIN, M. N. 1961. The Competencies of Adult Educators. In *Adult Education Quarterly*. [online]. 1961, [cit. 2018-08-15]. Dostupné na internete: <<http://www.journals.sagepub.com/doi/pdf/>
- CHRÁSKA, M. 2016. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2016. 256 s. ISBN 978-80-247-5326-3.

- JEDLIČKOVÁ, P. 2014. *Proseniorská výchova v rodinách a inštitucionalizácia seniorov*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2014. 75 s. ISBN 978-80-558-0667-9.
- KADLUBEKOVÁ, D. 2017. Profesionálne kompetencie edukačných a terapeutických pracovníkov v rezidenčných zariadeniach. In KRYSTOŇ, M. – KARIKOVÁ, S. (ed.) *Andragogika. Teoretické a sociálne kontexty*. Banská Bystrica: Belianum, 2017. ISBN 978-80-557-1310-6, s. 103-110.
- KRYSTOŇ, M. (ed.) 2013. *Kurikulum vo vzdelávaní dospelých*. 1. vyd. Banská Bystrica: Belianum, 2013. 308 s. ISBN 978-80-557-0605-4.
- KRYSTOŇ, M. (ed.) 2015. *Vzdelávatelia dospelých a ich andragogické pôsobenie*. 1. vyd. Banská Bystrica: Belianum, 2015. 372 s. ISBN 978-80-557-1008-2.
- KUBÁTOVÁ, J. 2013. *Management lidských zdrojů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 163 s. ISBN 978-80-244-3397-4.
- KUBEŠ, M. – SPILLEROVÁ, D. – KURNICKÝ, R. 2004. *Manažerské kompetence. Způsobilosti výjimečných manažerů*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing,a.s. 2004. 184 s. ISBN 978-80- 247-6304-0.
- KUPCOVÁ, V. 2015. Špecifiká vzdelávateľov dospelých v záujmovom vzdelávaní. In KRYSTOŇ, M. (ed.) *Vzdelávatelia dospelých a ich andragogické pôsobenie*. Banská Bystrica: Belianum, 2015. ISBN 978-80-557-1008-2, s. 163-177.
- KUŠIĆ, S., ZOVKO, A., VRCELJ, S. 2018. Andragogical competencies. In DEMIR, M. (ed.) *The proceedings & Abstracts of ICONASH 2018 Antalya*. (1 st International Conference on New Approaches in Social Sciences and Humanities, April 20-22, Antalya- Turkey). Turkey. Antalya: ICSEI-International Center of Social Sciences &Education Research. (pp.23-29). Dostupné na internete:
<https://dergipark.org.tr/tr/download/journal-fille/10511#page=33>
- LABÁTH, V. 2004. *Rezidenčná starostlivosť*. 1. vyd. Bratislava: Občianske združenie Sociálna práca, 2004. 144 s. ISBN 80-89185-03-7.
- LENCER, S., STRAUCH, A. 2019. *GRETA – A Competence Model for Teachers and Trainers*. [online]. 2019 [cit. 2020-09-13]. Dostupné na internete:
<https://www.dvv-international.de/en/adult-education-and-development/editions/aed-862019-the-good-adult-educator/section-3-in-the-lab/greta-a-competence>
- LENHARDTOVÁ, M. a kol. 2015. *Kooperatívna edukácia detí a seniorov v rezidenčných zariadeniach*. Prešov: PU, 2015. 197 s. ISBN 978-80-555-1534-2.

- LENHARTOVÁ, M., FRK, V., TLUČÁKOVÁ, L. 2015. *Tvorba kooperatívnych edukačných programov v rezidenčných zariadeniach*. Prešov: PU, 2015. 79 s. ISBN 978-80-555-1535-9.
- MIRABILE, R. J. 1997. Everything you wanted to know about competency modeling. In *Training Development* [online]. 1997, [cit. 2018-08-15]. Dostupné na internete: <<http://www.go.galegroup.com>.
- Multi-sektorálne smernice zaoberajúce sa násilím tretích strán a obťažovaním v práci [online]. [cit. 2021-01-09]. Dostupné na internete: <http://www.sozzass.sk/userfiles/smernica%20o%20nasili%20z%20tretich%20stran.pdf>
- PALÁN, Z. 2002. *Výkladový slovník. Lidské zdroje*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. 280 s. ISBN 978-80-200-0950-7.
- PALÁN, Z. – LANGER, T. 2008. *Základy andragogiky*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. 184 s. ISBN 978-80-86723-58-7.
- PAZDEROVÁ, L. 2011. Konečne otvorene o násilí z tretej strany. In *Informačný bulletin*, č.5 Slovenský odborový zväz zdravotníctva a sociálnych služieb, 2011, č. 5, s. 7.
- PEJATOVIČ, A. 2012. Jaké kompetence mají mít vzdělavatelé dospělých? In *Studia paedagogica*. [online]. 2012, roč. 17, č. 1 [cit. 2018-06-22]. Dostupné na internete: <<http://www.phil.muni.cz/journals/sp>. ISSN 2336-4521.
- PLAMÍNEK, J. – FIŠER, R. 2005. *Řízení podle kompetencí*. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005. 180 s. ISBN 978-80-247-6318-7.
- PORUBSKÁ, G. – HATÁR, C. 2009. *Kapitoly z andragogiky pre pomáhajúce profesie*. 1. vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2009. 211 s. ISBN 978-80-8094-597-8.
- PRUSÁKOVÁ, V. 2005. *Základy andragogiky I*. Bratislava: Gerlach Print, 2005. 120 s. ISBN 80-89142-05-2.
- PRUSÁKOVÁ, V. a kol. 2010. *Analýza vzdelávacích potrieb dospelých. Teoretické východiská*. 1. vyd. Banská Bystrica: UMB, 2010. 258 s. ISBN 978-80-557-0086-1.
- PRUSÁKOVÁ, V. 2010. Analýza vzdelávacích potrieb cieľových skupín v rámci skúmania profesijnej andragogiky. In PRUSÁKOVÁ, V. (ed.). *Analýza vzdelávacích potrieb vybraných cieľových skupín. Profesionálna andragogika*. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2010. ISBN 978-80-557-0119-6, s. 6 – 21.
- PRUSÁKOVÁ, V. (ed.) 2014. *Osobnosť lektora vo vzdelávaní dospelých*. 1. vyd. Banská Bystrica: Belianum, 2014. 520 s. ISBN 978-80-557-0801-0.
- PRŮCHA, J. 2014. *Andragogický výzkum*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 152 s. ISBN 978-80-247-5232-7.

- PRŮCHA, J. – VETEŠKA, J. 2014. *Andragogický slovník*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.
- REPKOVÁ, K. 2000. *Projektovanie v sociálnej práci. Stratégie, koncepčné východiská i praktické otázky*. Bratislava: Ing. Miroslav Mračko Pečnianska 27, 851 01 Bratislava, 2000. 224 s. ISBN 80-8057-310-7.
- REPKOVÁ, K. 2015. *Implementácia podmienok kvality do praxe poskytovateľov sociálnych služieb – metodické východiská*. [online]. Bratislava: Inštitút pre výskum práce a rodiny, 2015. [cit. 2018-10-09]. Dostupné na internete: <<https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialnesluzby/metodika-verzia3.12-komplet.pdf>, bez ISBN
- SCHUBERT, M. 2017. *Teoretické koncepcie andragogiky*. 1.vyd. Banská Bystrica: Belianum, 2017. 176 s. ISBN 978-80-557-1382-3.
- SPENCER, L. M. 1997. Competency Assesment Methods. In *What works – Assesment, Development, ad Measurement*. [online]. 1997, [cit 2018-06-25]. Dostupné na internete: <<https://books.google.sk/books?hl=sk>.
- SZABOVÁ-ŠÍROVÁ, L. 2015. *Sociálna andragogika. Teoretické, empirické a praktické aspekty*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského, 2015. 222 s. ISBN 978-80-223-3752-6.
- ŠVEC, Š. a kol. 1998. *Metodológia vied o výchove. Kvantitatívno-scientické a kvalitatívno-humanitné prístupy v edukačnom výskume*. Bratislava: Iris, 1998. 303 s. ISBN 80-88778-73-5.
- TURECKIOVÁ, M. 2004. *Řízení a rozvoj lidí ve firmách*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2004. 172 s. ISBN 80-247-0405-6.
- URBANCOVÁ, H. 2017. *AGE management v organizacích: praktické využití a přínosy*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 260 s. ISBN 978-80-7552-772-1.
- VENDEL, Š. 2008. *Kariérní poradenství*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-1731-9.
- VETEŠKA, J. – TURECKIOVÁ, M. 2008. *Kompetence ve vzdělávání*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. 160 s. ISBN 978-80-247-6871-7.
- VETEŠKA, J. 2010. *Kompetence ve vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. 200 s. ISBN 978-80-86723-98-3.
- VETEŠKA, J. 2016. *Přehled andragogiky. Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. 1. vyd. Praha: Portál, Praha, 2016. 320 s. ISBN 978-80-262-1026-9.
- VRONSKÝ, J. 2012. *Profesiografie a její praktické využití při řízení lidských zdrojů v organizaci*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 200 s. ISBN 978-80-7357-747-6.

ZIMMERMANOVÁ, M. 2010. Profesia sociálneho andragóga v sociálnych službách. In *Vychovávateľ*. ISSN 0139-6919, 2010, roč. LIX, č.1, s. 23-27.

ŽERAVÍKOVÁ, I. 2014. Kompetenčný model lektora vo vzdelávaní dospelých. In PRUSÁKOVÁ, V. (ed.) *Osobnosť lektora vo vzdelávaní dospelých*. Banská Bystrica: Belianum, 2014. ISBN 978-80-557-0801-0, s. 185-201.

9 ZOZNAM PUBLIKOVANÝCH PRÁC DOKTORANDKY

ADM DEBNÁRIKOVÁ, M., KORICINA, M. 2020. Leisure activities and Education of Seniors in residential Facilities. In *Ad Alta: Journal of Interdisciplinary Research*, roč. 10, č. 2, s. 195 – 200. ISSN 1804-7890.

AFC DEBNÁRIKOVÁ, M., KADLUBEKOVÁ, D. 2017. Edukácia dospelých s mentálnym a viacnásobným postihnutím - príklad dobrej praxe z Domova sociálnych služieb Slatinka, prevádzka Nádej Vidiná. In *Vzdělávání dospělých 2016 - východiska a inspirace pro teorii a praxi: sborník z vědecké konference, konané v Praze 13. – 14. 12. 2016*. Praha: ČAS, s. 85-95. ISBN 978-80-905460-6-6. (príspevok bol publikovaný pred nástupom doktorandky na doktorandské štúdium)

AFC DEBNÁRIKOVÁ, M. 2020. Kariérny rast edukátora pôsobiaceho v sociálno-edukačnej starostlivosti o dospelých. In *Vzdělávání dospělých 2019 – v kontextu profesního rozvoje a sociálního kapitálu: sborník z 9. ročníku mezinárodní vědecké konference Vzdělávání dospělých 2019 konané v Praze 11. a 12. 12. 2019*. Praha: ČAS, s. 257 – 264. ISBN 978-80-906-894-8-0.

AFD DEBNÁRIKOVÁ, M. 2018. Odborný kompetenčný profil edukátora dospelých. In *Andragogické štúdie 2018*. Banská Bystrica: UMB, s. 107 – 116. ISBN 978-80-557-1500-1.

AED DEBNÁRIKOVÁ, M. 2019. Možnosti ďalšieho profesijného vzdelávania a rozvoja pracovníkov v zariadeniach sociálnych služieb. In *Teória a prax edukácie dospelých: andragogické vedecké štúdie*. Prešov: PU, s. 244 – 252. ISBN 978-80-555-2218-0.

EDI DEBNÁRIKOVÁ, M. 2020. Kompetence ve vzdělávání dospělých. In *Prohuman*, roč. 9, č. 30, jún 2020, s. 1-2. ISSN 1338-1415. Recenzia na: VETEŠKA, J. 2010. *Kompetence ve vzdělávání dospělých*. Praha: UJAK. 200 s. ISBN 978-80-8672-398-3.

EDI DEBNÁRIKOVÁ, M. 2021. Sociálna andragogika. Teoretické, empirické a praktické aspekty. In *Prohuman*, roč. 10, č. 31, máj 2021, s. 1-2. ISSN 1338-1415. Recenzia na: SZABOVÁ-ŠÍROVÁ, L. 2015. *Sociálna andragogika. Teoretické, empirické a praktické aspekty*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave. 222 s. ISBN978-80-223-3752-6.